

U borbi protiv fašističke Italije, koja je poduzela najasnljnje mјere, da uništi naš narod u Julijskoj Krajini, štampa je sigurno najčešće sredstvo. Treba svjet da zna za nepravde, koje Italija čini jednom narodu, ako želimo, da ustane protiv tih nepravda, a to će svjet dozvati samo preko dobre štampe.

STRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

K ANTIFAŠIZMU

Posljednjih godina učinjeno je u našoj emigraciji dosta, naročito u pogledu unutrašnje organizacije. U svakom ovećem mjestu, gdje imade naših emigranata osjeća se težnja za udruživanjem uz ispravnu prepostavku da je organizacija prvi urjet za ostvarivanje bilo kojega cilja, a pogolovo onakvoga, kakovog si je postavila naša emigracija — političkog cilja. Zato se osjetila potreba za zajedničkim vodstvom, koje će biti idejna veza pojedinih društava i predstavljanju njihovu jedinstvenu volju.

Moglo bi se činiti da je kod nas već prije trebala sazreti misao za ujedinjavanjem emigrantskih snaga. Moglo bi se to smatrati i teškim propustom, zbog kojega stoji iz nas period izgubljenog vremena. Odatile dolazi da se danas moramo baviti pitanjima, koja su već prije trebala biti riješavana. Moguće su prilike bile nepovoljne i — da se poslužimo frazom — stvari još nisu bile dozorele. Svakako jednom bit će vrijedno ispitivati, da li su za »nezrelost situacije« bili važni vanjski razlozi, izvan dohvata naše moto, ili je nezrelost bila na našoj strani, ili je napokon postojao i jedan i drugi razlog. Danas treba ostati na činjenici, da organizacije postoje, da postoji i Savez, i da treba paziti na to da se u buduću ne ponavljaju propusti iz prošlosti.

Naći će se uvijek skeptika, koje ne će zadovoljiti rezultati, koji su postignuti za vrijeme postojanja Saveza. No kada bi rezultati bili i minimalni, još bi ostajala kao pozitivna činjenica samo opstojnost Saveza, jer to znači da u nas postoji disciplina i da se uvida potreba za ujedinjavanjem emigrantskih snaga. Uostalom kada ne bismo danas imali ono što imamo, nama ne bi preostalo drugo, nego poći onim putem organiziranja, kojim smo u zadnje vrijeme posliši.

Danas već imamo nešto što smo prije nekoliko godina imali tek djelomično: mi smo organizirani u najvećem dijelu i još se organiziramo. Ali treba priznati, mi se još uvijek nalazimo na početku, učinili smo te prve korake. Trebat će poći dalje ne samo u stvaranju što čvršćeg veza unutar organizacija, nego i u određivanju našeg emigrantskog cilja i u odabiranju načina da se on postigne.

Cilj za kojim težimo zajednički nam je, i svima tako reći — lebdi pred očima, ako ne i u pojedinosti određen. Morati će se jednom doći do toga, da ga jasnije postavimo pred sebe. Zadovoljiti se samo time da budemo organizirani, znati ostati statičan, uvijek na jednome mjestu. Iz organizacije trebamo da podemo dalje, da se krećemo s tačke na kojoj smo dosada bili. Na svome putu možda ćemo poći dalje, nego što se danas misli. Razmišljajući o položaju morat ćemo zaključiti, da je cilj, za kojim idemo politički i da će metode u njegovu postizavanju biti političke. Razmišljajući nadalje o našem pitanju morat ćemo izići iz uskog kruga u kojem smo se kretali i još se uvijek krećemo; moramo već sada misliti o internacionalizaciji našeg pitanja. U stupcima lista jedna i druga ideja bila je već par puta nabačena.

U promatranju našega položaja polazilo se s ovih činjenica: na jednoj strani 40 milijunsko država koja lata naš narod u Julijskoj Krajini, a s druge strane 600.000 ljudi koji se svjesno i nesvjesno po instinktu odupiru nasilničkoj politici. Nesrazmjerje između pre i druge brojke oduveć je veliko, da bi se moglo govoriti o nekoj povoljnoj perspektivi, koja se ukazuje s tih točaka gledišta. Dok god ovako gledamo na naše pitanje mi se nalazimo u stegnutom okviru, iz kojega je teško izići. No na sreću ne postoji samo te dvije činjenice u prosudovanju našega stanja. Osim nas i fašističke Italije postoji i drugi svijet, i mi ne možemo hiniti ravnodušnost prema dogodajima, koji se u njemu zbiraju. Moramo voditi računa o mišljenju drugih ljudi, o formiranju ljudskoga društva, koje s jedne strane pokazuju fašistički mentalitet, a s druge strane anti-fašistički, već zbog toga što vrlo dobro znamo da je u momentu kada se rapalskim ugovorom riješavalo naše pitanje, mnogo zavrsilo i od psihoze onoga vremena.

Mi smo narodna manjina i kao takv

ulazimo u sklop pitanja evropskih narodnih manjina. Postavljanje manjinskog pitanja i njegovo riješavanje u najvećem dijelu ovisi od medunarodnih političkih faktora. To treba imati u vidu, jer ne možemo voditi neku novevu politiku, jednostavno sagnjuriti glavu u uzak okvir našega pitanja, tako da izgubimo perspektivu širega gledanja. Danas pogotovo ne, kada se evropski svijet okuplja u dva suprotna tabora: u fašistički i anti-fašistički. Sto za nas fašizam predstavlja, to znamo. Imamo iskustvo prosviranih leda. S druge strane mi ne možemo zaboraviti one, koji su nam iskazali simpatije prilikom tragičnih dogodaja u godini 1929 i 1930. Bila je to anti-fašistička Europa, koja je i danas sklonija da naše pitanja shvati.

Ide se prema odluci: fašistička ili anti-fašistička Europa. Bude li jednom ova druga odlučivala, tada će i riješavanje našega pitanja ovisiti od nje. Do nas stoji koliko ćemo

KDO JE UBIL RASTELLIJA?

Kriva obsodba zaradi umora italijanskega finansarja

Pred dobrima dvema letoma je tragicen dogodek na Banški planoti razburil vse ljudstvo in še posebej italijanske oblasti. Dne 30 novembra 1930 je bil, kakor so tedaj poročali italijanski listi, izvršen atentat na skupino finančnih stražnikov, ki so se odpeljali z nekim avtomobilom iz Kanala proti Kalu. Finančni stražnik Cezar Rastelli je odslužil svojo službeno dobo in pred svojim odhodom je povabil tovariše na izlet. Na potu je bil Rastelli iz zasede ubit. Atentat je izval strašne posledice: sedem slovenskih fantov je bilo obsojenih na 30 let ječe, šest pa na 20 let,

Finančni stražniki so se usodnega dne sredi svojega izleta ustavili v Koprivšču v gostilni pri Močniku, kjer je bilo zbranih okrog 20 ljudi. Ko so zapustili gostilno in nadaljevali svojo pot po serpentinski cesti navzgor proti Kalu, jih je skupina neznancev napadla in pri tem je bil ubit Cezar Rastelli. Že v naslednjem noči so se pričele racije karabinjerskih oddelkov in goriške politične policije. Neštetim hišnim preiskavam so sledile aretacije. Šele po mesecu dni je bila večina ljudi izpuščena iz zaporov, ostali pa so v Gorici Valentin, Donat in Leopold Lipičar iz Koprivšča, Štefan in Avguštin Močnik, Rudolf Pregelj in Josip Jug, Anton Lipičar, Marko Močnik, Leopold Lango, Andrej Brezavšček, Leopold Šuligoj in Josip Šavli iz Kalske okolice. Iz goriškega preiskovalnega zapora so jih odgnali v Rim, kjer jih je posebno fašistično sodošće 22. februara 1932. obsojilo na skupno 330 let ječe.

Med finančnimi stražniki, ki so koncem novembra l. 1930 spremljali Cezara Rastellija, je bil tudi Ivan Calareso. Ze takrat

je bilo ljudem v kanalski okolici znano, da sta se Rastelli in Calareso sprla zaradi nekega dekleta. Po rimski sodbi je bil Calareso premeščen v Cerkno. Govorica o sporu zaradi ljubosumja med njim in »fašistično žrtvijo« je že davno prenehala, ko se je nenadoma okrog božiča raznesla vest, da je finančni stražnik izvršil samomor. Obenem ž njo pa se je razširila vse do Kobarida na sever in do Čepovana pod Banjsko planoto ljudska govorica, da je Calareso 30. novembra 1930. sam ustreli svojega tovariša Rastellija, ki mu je prevezel dekle. Ljudje si pripovedujejo še več, da je namreč Calareso še tih pred smrтjo dal pozvati duhovnika in se mu spovedal. Spovednik ga je pregovoril, da je svojo izpoved potrdil pred tremi pričami. Tako dokazuje ljudski glas, da je bilo 13 slovenskih fantov po nedolžnem obsojenih.

Že pred letom dni, ko se je v Rimu vršil proces je bila iz razprave pred fašističnimi sodniki zelo nejasno dokazovana krivda otožencev. Celo otožnica sama je ugotovljala da otoženci niso glavni krivci marveč le sokrivi nekega Kamenščka in njegovega tovariša Hvale, ki sta baje pogrenila. Pa tudi okoliščina, da se je moralna preiskava zavleči celih 15 mesecev, da je domnevati, da so bili otožnici prav posebno preparirani za priznanje svoje »krivde« pred posebnim sodiščem.

Vprašanje je, ali je ljudska govorica resnična: če je, bo prej ali slej tudi zares izpričana. V vsakem primeru pa je nov dokaz, da soška dolina še davno ni očiščena in da celo »žeženja Tiengo« ni mogel preobraziti slovenskega ljudstva.

»Jutro.«

FAŠIZAM TJERA NAŠEG ČOVJEKA SA ZEMLJE

SLOVENSKEMU KMETU JEMLJEJO ZEMLJO

Trst, januarja 1933. Pred štirimi leti si je poveljstvo finančnih stražnikov v Palčju pri Št. Petru na Krasu nabavilo zemljišče za veliko stražnico. Z lastnikom zemljišča Antonom Rebencem, ki je moral za to v Trst, so se pogodili, da mu bodo plačali pogodene vsote v nekaj dneh. Medtem so na zemljišču zgradili veliko stražnico za finančne stražnike, ki je vse preveč prostorna za tisto desetorico ljudi, ki so nastanjeni v njej. Rebec le večkrat potovao v Trst, da bi mu izplačali dolžno vsoto. Vsaka nlegova pot pa je bila zamašana. Nasprotno pa so ga pričeli karabinjeri nadlegovati, tako da se je mož, ki je hotel že vložiti tožbo, zadnje premisil in se izselil.

Tudi v Rakitniku pri Postojni so na tak način osleparili več kmetov. Tam so zasegli veliko zemljišče, ki so ga dočela izravnali in ogradili, da bo složilo kot zasilno letališče. Kmet so imeli tam nekoč svoja polja, ki so jih toliko lažje obdelovali, ker so bila na ravnom. Sedaj so se morali umakniti v hrib, krčiti svoje gozdove in zorati ledino v rebri, da vsaj nekaj pridelajo za kruh in živilo.

TEŽAK SLUČAJ DJURE TIŠME

Rijeka, januara 1933. — U nadopunu vijesti o teškom slučaju Djure Tišme iz posljednjeg broja »Istre«, koga su fašističke vojne vlasti protjerale iz rođene kuće, jer im je prostor oko kuće trebao za vojničke svrhe, javljamo još o:

Težak slučaj nečovječnog postupka protiv Đure Tišme nije završen time, što je čovjak sa svojom porodicom izbačen iz vlastite kuće i sa vlastitog posjeda na golu cestu, kao da »čuvarama venecijanskih lavova« nije ni to dosta i nastavili su da ih gone i prijete im još i sada kad su na cesti. Oni ih drže u šakama i učenjuju nudeći im za njihov posjed 8000 lira i tražeći od njih izjavu, kao da su sime zadovoljni.

POČASI PA SIGURNO FAŠIZEM UNIČUJE NAŠE DOMOVE...

Iz Brkičkih hribov, januarja 1933. Naš list je že večkrat prinesel vesti

o rubežih in umazanih prodajah, ki se vršijo po naših vasih posebno v zadnjih letih. Tako so pred nedolgom prodali za kritje zaostalih davkov nekemu kmetiču iz naših hribov za 200 Lir (dvesto lir) tri krate.

Ce daje kmet mleko v mlekarino, mu plačajo 50, 40 in tudi 30 stotink za liter. Drugih pridelkov, četudi jih ima, ne more spraviti v denar. Saj se je že marsikomu pripetilo, da mi mogel doma prodati jabolk, in jih je peljal v Reko, kjer jih tudi ni mogel vnovičiti nit za semešno nizko ceno ne. Žganja ne smejo kuhati. Kje nač torel vyzame kmet denar, za kritje tako velikih davkov, posebno občinskih. Ni čuda torej, da je poleg že izvršenih dražbi celib posestev, v vsaki naši vas, napovedanih še nekaj novih.

Počasi pa sigurno uničuje fašizem naše domove. In ob njegovih desetletnicih že, bil brez dvoma največji pohod, če bi fašizem poklical v Rim vse svoje posredne in neposredne žrtve! (Mos.)

NEZNOSNE GOSPODARSKE RAZMERE IN FASISTOVSKI LUKSUZ.

Osek pri Šempasu, januarja 1933. Gospodarske razmere, ki postajajo dan za danem neznosnejše, so v naši vasi spravile nekaj posestnikov na bojen, druge pa v obupen položaj.

Tako je domaćin Glešič Jože (po domaće Jože s placu) prišel ob vse posestvo, kar je povzročilo, da so njegovi dobri znaci izgubili težke tisočake. Občinskih davkov, ki jih skoraj nismo poznavali, dokler smo imeli sami svojo občino nam nalagajo vedno več. Ni čuda! V Šempasu imajo že 4 leta otroški vrtec, ki se nahaja v hiši, ki je bila nekdaj last gda. Grče. Vse stroške tega vrtca plačuje občina. Potem imamo celo vrsto uradnikov in drugih, ki živijo v vsaki naši vas, napovedanih še nekaj novih.

U GORICKOJ POKRAJINI BROJ STANOVIKOV OSJETLJIVO PADAL.

Gorica, januara 1933. — Milansk privredni list »Il Sole« u svom broju od 25 decembra donosi opširni prikaz o gorickoj pokrajini, koju obradjuje u prvom redu s ekonomskog stajališta. U tom prikazu govori se i o broju pučanstva u toj

nju znati uvjeriti o opravdanosti našega težnja. Kada budemo poradili na internacionizaciju našega problema, morat će nam pogledati upravljen prema evropskim anti-fašističkim elementima. Od dva puta, koji stoje pred nama, moguće je samo taj.

Kada se opredjeljujemo za evropski anti-fašizam, pitanje brojčane snage našega naroda pod Italijom i njegove emigracije u svijetu ne dolazi toliko u obzir. Mi smo svedočeni obvezani da nešto učinimo u skladu s brojem koji predstavljamo. Ali se ovdje radi o nečem drugom: o idejnem stavu, o solidarnosti s borom koju vodi anti-fašizam.

Naj je stav okrenut protiv fašističke

Italije, a to znači da je okrenut i protiv fašizma uopće, u kojem talijski ima svoju podprtšku. Mi se time obraćamo onoj Evropi, koja umjesto slovenskih i imperialističkih ciljeva, postavlja zahtjev za ljudskim načinom života. I mi za svojega čovjeka zahtjevamo dostojniji život na zemlji, koju svojom rukom obraduje.

U času, kada fašizam pokazuje manje moralne snage nego ikada i kada se pokazuju znakovi raspadanja unutar sistema osnovana na silni nametnutoj odozgo, mi treba da se okrećemo prema onoj budućoj Evropi, koja u svojoj borbi ima više idejne snage i više opravdanja.

Matko Rojnić.

Bez lista »Istra« naša bi emigrantska akcija i naša borba imala mnogo manje značenja nego li ga ima danas. Naša emigracija ima u listu »Istra« svoj organ, preko kojega govor u ime našeg naroda. Treba naša emigracija to da shvati i da cijeni značenje lista, pa da ga podupre onako kako treba.

pokrajini, pa se kaže, da u toj pokrajini živi 207.717 stanovnika ili na svakom četvornom kilometru 78. U članku se konstatuje da je vrlo malo oko se uporedi s gustoćom stanovništva u staroj Italiji. Konstatuje se nadalje, da broj stanovništva u goričkoj pokrajini opada, a naročito tako od 1923. Kao jedini razlog (unica causa) navodi se iseljivanje stanovništva... Čak i Gorica pokazuje znakove iseljivanja. Umjesto da se razvija i raste, jer je glavni grad provincije, ona raste samo u toliko, u koliko je broj građana veći od broja smrти. Od 1924 Gorica je narasla tek za 1405 stanovnika, od toga treba odbiti 566 činovnika, koji su došli u uvajdjanjem prefekture i nekih drugih ureda. O privrednom razvoju nema ni govor. Kad se danas čita statistika o pučanstvu Gorice opaža se velika diferencija, prama statistički od prije 1927. to je istina. Prije 1927. broj je stanovnika goričke općine bio 29.461, a sad je 49.119, ali to je samo zato, jer su gorički općini priključene tri općine, koje su prije 1927. bili za sebe. Prije 1928 bilo je u Gorički 121 općina, a poslije su se ujedinile mnoge općine radi štednje i sad ih ima 42.

UMRO JE GENERAL PETITTI DI RORETO

Uništavaju se posljednji tragovi našeg jezika u crkvama...

KAKO JE NAŠIMA NA CRESU
Zar je fašizmu sve dozvoljeno, i zar naš
nesretni narod pod Italijom nemá baš nig-
gdje zaštite?

I po seoskim župama otoka Cresa — da
o gradu Cresu i Osoru i ne govorim —
gdje obitava isključivo čisti naš hrvatski na-
rod, nesmiljeno se istiskuje i tjeri naš je-
zik, ne samo iz škole i iz svakog javnog
uredovanja, već sve to više i iz crkve, pače
brani se našem narodu govoriti materin-
skim jezikom u svom privatnom međusob-
nom saobraćaju.

Sadanji »dušobrižnici« (!) i onih seoskih
naših župa naprsto su preko noći — proti
svakom pravu — ukinuli drevno hrvatsko
bogoslužje u našim crkvama, a prošlih Bo-
žićnih blagdana nije narodu bilo dozvoljeno
niti jednu jedinečnu Božićnu narodnu pjes-
mu zapjevati.

Sve mora da je latinski ili talijanski.

Kolika i kakova mora da je bila bol u
ovim svetim danima našega naroda tamo,
kada i u te — za svakoga inače radosne —
dane, oni moraju, da se odreknu onoga, što
im je tako sru priraslo, i gdje su još jedi-
no nadali se malo oduška dati svojoj bijedi,
tuzi i nevolji i srcu svome?

NEMŠKO BOGOSLUŽJE V TRSTU IN FAŠIŠTICKA ŠTAMPA

Trst, januaria 1933. V Trstu imajo se-
daj katoliški Nemci nedeljkovo mašo in pri-
digo v cerkvi sv. Rožnega venca v Starem mestu. Pri maši pojo nemške cerkvene
pesni. V »Ultimatum«, to je v večerni
izdal »Piccola« s podpisom »Un Cecilliano«
nekdo piše, da je vse to proti cer-
venim predptsom in raznim papeškim
dekretom, češ da je edino latinsko petje
pravo katoliško cerkveno petje, vse drugo
pa luterška kriva vera. Premeteni bralci
so iz »Cecilliano« napravili »Sicilliano«.

TROGIRSKI LEVI IN SIROTTI.

Gorica, januaria 1933. Znani incident
v Trogiru je izval po vsej Italiji ogorčenje,
kar je bilo seveda vse namenoma storjeno. V vseh mestih in večih krajih
so se vršile »spontane« demonstracije in
časopisje je na široko pisalo o vsem potrebnem.

Tudi v našem mestu so se vršile de-
monstracije proti Jugoslaviji s »živil« in
»doli« klici. Ob tej prilici je prinesel katolički tehnik »Idea del Popolo« članek o trogirskih levih in njih umetniških
vrednosti. Tudi v listu, ki je samo katolicki in bi se nikakor ne smeli vtikati v politiko in hujskanje je monsignor Sirotti
(Sirotić — ljudje mu pravijo Sirota) »blagohtono« dovolil, da se objavi taksi članek, ki bi po vsej pravici spadal v »Gior-
nale d'Italia« ali »Foglio d'ordini. Mos)«

ILLUSTRAZIONE VATIKANA O TRO- GIRSKIM LAVOVIMA.

Trst, januara 1933. — Sa datumom
od 23 o. mj. zabilježili su svi fašistički
listovi slijedeču vijest: »Illustrazione Vati-
cana« posvećuje čitavu stranu fotografija-
ma o barbariskom uništenju mletačkih
lavova u Dalmaciji sa slijedećim komentatom:
»Ovi se je dana ponovilo uništanje
mletačkih lavova u Dalmaciji, što je
dielo nekolicine članova antikatoličkog
društva Sokol. Razaratelji djela, koja su
toliko poznata u historiji i u umjetnosti;
religiji, nisu pomislili, da uništenjem simbo-
la jednog evangeliste i evangelijsa s ko-
jim su vezali jedan politički protest, taj
njihov čin znači u očima kršćanskog svj-
eta ne napadaj na uvrijedjene, nego sra-
motu za uvreditelje.«

Bojim se, da u ovako teškim njihovim
prilikama, još najviše im dušu potišuje i u
očaj ih baca, činjenica, što nigrje ne nalaze
pomoći i zaštite, kao da su od svega svijeta
za uvijek zaboravljeni robovi. Kad je
te nigrje sjetio se sačice Perojčana (prav-
oslavnih), zašto se nitko ne zauzimle za sve
ostale tamo naše mučenike?

Zar je Talijanima baš sve dozvoljeno?
Bili nama bilo dopušteno samo nešto iz
daleka slična počiniti na sačici Talijana u
Krku, u Šibeniku, u Splitu?

Evo, koliki su oni galamu digli, kako
pesnice dizali zbog sitnih nedavnih dogadja-
ja u Trogiru i smiješne komedije u Krku!

Po Creskim selima »učitelji« i »dušo-
brižnici« brane djeci, i kažnjavaju ih, kad
već i izvan škole hravatski pitaju svoje
suseljane, da im se daju vode napiti.

A nisu to priče: Kruta je i nesmiljena
to zbilja. Da je u nama više svjesti, morali
bi dizati svj (ali svj, napose oni, kojih vi-
ka važi) graju do nebesa, da ovaj nečovječ-
ni postupak do našom zarobljenom braćom
već jednom prestane i Mussoliniju gromko
doviknuti da prije toga nema govora »o
dobrim odnosima sa Jugoslavijom.«

Don D. H.

POSJET BISKUPA NA CRESU I KARABINERSKA INTERVENCIJA

Zbog pjesme »Ljubimo te naša diko«
Cres, januara 1933. Ma da se mnogo
pisalo o fašistofilstvu zadarskog biskupa
Munzania, treba priznati, da on ipak kad do-
đe medju naš narod pokušava, da bar ne-
ku riječ našim jezikom progovori. On zna
da govorji hrvatski odlično, a prije je znao
i da propovijeda na našem jeziku. Pred
kratkim bio je u vizitaciji na Cresu, pa je,
na primjer, u Martinščici bio dočekan od
naroda našom pjesmom. Domači župnik nije
to htio da dozvoli, ali dozvolio je nadžup-
nik i dekan u Osoru, da seljaci smiju da ga
dočekaju pjesmom »Ljubimo te naša diko«.
Ali čim je biskup otisao, osobe, koje su pie-
vale bile su od karabinera pozvane na stro-
gu odgovornost. Zapretili su im velikim kaz-
namu, ako se to u buduće ponovi.

PROGONI NAŠEG SVECENSTVA U ZADRU.

Zadar, januara 1933. Javnosti je po-
znato da svećenici Sv. Šime u Zadru još
i danas čitaju sv. Misu i propovijed na
našem jeziku. To dakako smeta talijanskim
vlastima i oni su ovih zadnjih dana počeli
progoniti.

Prva žrtva tih progona je stari, iskuš-
ni, narodni svećenik fra Fatura koji je ovih
dana dobio »ultimatum« za prelaz u Jugo-
slaviju. Na koncu je morao da se seli i ovih
dana pošao je u samostan na Dugom otoku
Zaglav.

VEDETTA D'ITALIA O BISKUPU SAINU.

Rijeka, januara 1933. — U svom bro-
ju od 27 o. mj. donosi fašistički list »La
Vedetta d'Italia« opširan članak pod na-
словom »In memoria di mons. Isidoro Sain
Vescovo di Fiume.« U tom članku veličaju-
ju se velike vrline tog biskupa, koji je
lanjske godine umro i o kojem je »Istra-
u svoje vrijeme pisala opširno. Kaže se,
da je Sain bio pravi svetac: »Egli fu un
santo Vescovo...« Vedetta piše o
pokojnom Sainu u stilu i na način, kako
ne bi pisalo nijedno crkveno glasilo, s to-
liko poхvala i priznanja.

ZAKAJ?

Iz Grvarja, januaria 1933. Tukajšnji
podešta je dal nalog, naj se odstranijo iz
pokopališča vsi leseni križi. (Mos)

FAŠISTIČKA ŠTAMPA I PRAVO NA MATERINSKI JEZIK ZA TALIJANE NA MALTI...

Trst, januara 1933. — Trčanski fašistički list »Il Piccolo della sera« od 26 januara donosi uvodni članak pod naslovom
»Stoljetna obrana talijanstva Malte. — Jedna kriva jezikovna teorija u cilju uni-
štenja jednog naroda.« Članak je napisao
Marko di Drusco, koji se je prije
zvao Drušković, a rodom je iz Brto-
nigle i starinom Hrvat, ali sada fašista. U
uvodu svog članka pisac iznosi historiju
otoka Malte i tvrdi, da je Malta po svojoj
historiji talijanska. Engleska je zauzela,
navodno. Maltu, kad je bila pozvana u po-
moć da istjera Napoleonove Francuze. En-
gleska je ostala na Malti, ali se bila oba-
vezala, da će poštivati jezik, prava i pri-
vilegije maltežana, da će poštivati imunitet
malteške crkve itd. Prvi guverneri
Engleske na Malti svečano su po-
naučili te o baveze Engleske, ali
već od 1814 započela je od strane Engle-
ske akcija denacionalizacije
Malte. Engleska je počela da odnaro-
duje malteško pučanstvo, London je
tražio, plaćao malteške renegate, koji su pomagali engleske vlasti u akciji
odnarodjivanja. Engleska je počela svoju
akciju tako, da su njezini plaćenici počeli
dokazivati, da jezik, koji govorje maltežani
nije talijanski dijalekt, nego poseban je-
zik feničanskog i arapskog porijekla. To su
Englezi, kaže Drušković, učinili zato, da bi
mogli lakše ukinuti talijanski jezik kao
službeni i nadomjestiti ga engleskim. Ali to
nije uspijelo, jer je ova engleska akcija na-
šla na prirodan i shvatljiv otpor
narađa, koji nije mogao da gleda, kako
mu se uzimle ono, što mu je naјsveti-
je, a to je jezik. I engleska je akcija
odnarodjivanja izazvala reakciju. Do-
šlo je do osnivanja malteške nacionalne
stranke, koja je ušla u borbu za obranu

Italija se doista sprema na rat

»BAIONETTAMENTO COLLA FACCIA FEROCE...«

Trst, januaria 1933.

Od »velike zmage« pri Vittorio Veneto
do danes ima Brigata Sassari (151 in 152 regi-
ment) svoj sedež stalno v Trstu. Ni težko
uganiti zakaj. V svetovni vojni se je ta bri-
gada, ki je sestavljena skoraj izključno od
Sardincev (ime po mestu Sassari), od itali-
jenskih najbolj izkazala. Vojašnica v ul.
Rosseti (Rocol) je znotraj vsa »pomalana«
z reki oficirjev te brigade in pa z opisi
njenih velikih činov. »Trincea delle frasche«
»Colalto« itd. Zamolčali so seveda »Paso
del Bosniaco...«

Brigada »Sassari« ostane torej stalno na
»sveti meji domovine«, da tako
vzdrži tradicijo naprednega italijanskega
imperializma. Svoje oddelke (distaccamente)
ima v Postolini, Vipavi, Ilirske Bistrici,
Proseki in Bazovici.

Mojo proti Jugoslaviji tvorilo v veliki
meri gozdovi, a v gozdovih je način borbe
drugachen kot na odprttem polju. Tu odloču-
je borba na nož. Izkušnje prioblijene na
soški fronti, bi v slučaju konflikta ne po-
magale, pa si je general Pugliese,
divizijski general v Trstu, izmisli nov metodo
vzgajanja novincev: »baionettamento
colla faccia feroce e l'urlo più
feroce ancora« (suvanje z bajonetom
z divjim obrazem in še bolj divjim rje-
njem). Treba je bilo torej zabradi, pačiti
obraz in rjeveti. Pripravili so nizke vozičke
na dveh kolesih a na vozičke pritrdili slama-
nate može, ki naj bi predstavljali sovražni-
ke. Vozičke so vozili vojaki, z nasprotno
strani pa so pridržali naskakujoči, se pačili
divji renčali in zabradi. Slamačni može so
se resignirano prevračali, niso se branili.
Mali, zagoreni sinovi daljnje Sardinije, pa
so neusmiljeno zabradi, zabradi...

Napovedali so velike vaje v »baionet-
tamento«. Prepevajoč bojne pesni-
se je »belordeča brigada« pomikala proti
Bazovici. Utaborili so se v gozdici nad
Kliučem. Pripravili so se: bo kar bo
Kmalu na to se v avtomobilu pripelje gen-
Pugliese v spremstvu adjutanta — ki
nosi pod pazduhu ogledalo — pa za njim.
Začne se »kravati« ples. Vozički se prevara-
čajo, da je kar »strah.« Če kdo ne rjevi
dovolj divje, mu general sam da vzgled, če
se kdo ne pači dovolj divje, mu prijazni ge-
neral pomoli ogledalo pod nos...

Bistro generalovo oko, oko prekaljene-
ga bojevnika, pa opazi, da se nekateri sta-
rejsi oficirji le s težavo vdrižujejo smeh:
»Tromba, pozovi gospode oficirje na ra-
porte.«

Gospodje oficirji se zberejo, gospod ge-
neral pa začne takole:

»Gospodje oficirji, videl sem vaše smeh-
ljajoče se obrale. Iz tega sodim, da zadeve
ne jemljele dovolj resno.« Gospodje oficirji
imejte vedno pred očmi dejstvo, da ima Ju-
goslavija komitaše, ki so nepremagljivi
v gozdu in v gorah. (dobesedno: »La Ju-
goslavija c'ha i comitaggi che sono insuperabile nej boschi e in montagna«).

General Pugliese je želel naj bi se ta
metoda uvelia v italijanski vojski sploh, a
ni prodri. Zakaj? Zakaj mu niso ugodili, ko-
je slo že tako dobro... (rob).

»NAŠA« VOJSKA U ZADRU.

Zadar, kao jedna od istaknutijih rat-
nih tačaka, potreban je laki i otporne voj-
ske. Da se predusretne slabunjast talijanskih
vojnika vojne su vlasti deportirale
tripolitanske trupe. (2 bataljona) sa feso-
vima. Ove su trupe stigle pred mjesec da-
na. Prvi naši, primitivni ljudi, koji su (po-
sjetivši Zadar) videli ih, veselo su uskli-
knuli:

»Evo naše vojske — došla je u Zadar!
Ziveli naši »Bosanci!«

Nažalost ostali su tako razočarani, kad
su poslije saznali ko su ti vojnici.

Ovi se dana očekuju daljni bataljoni
raznja rodova oružja. Svakonočno iskrca-
vanje municije i ratnog materijala ne pre-
staje.

NOVI VOJNICI RADNI.

Trst, januaria 1933. — U Račicama
na cesti izmedju Trsta i Rijike počeče su
vojničke fašističke vlasti s gradnjom ve-
ličnih vojnih skladista. U Banama blizu
Trsta grade novu kasarnu i zgrade za
familije oficira i podoficira. U Rocolu
na trčanskoj periferiji gradi se tako-
daj nova kasarna.

KAJ PRIDNO ZIDAJO.

Trst, januaria 1933. Nova vojašnica
na Banah nad Trstom se bliža dovrštvitvi.
Na Banah je nastanjen 5. ženjski polk.

Tudi žandarmerijska kasarna na Golav-
ki pri Sv. Jakobi je v glavnem končana.
Gradi se neka nova vojašnica tudi v

Rocolu.

TOPOVI NA TOLMINSKEM.

Tolmin, januaria 1933. Pred desetimi
dnevi je privozil tovorni vlak na postajo
pri Sv. Luciji vrsto železniških vozov, na
kateri je bilo naloženih 15 topov. Topove
so poslali naravnost iz tovarne. Z vagonov
so jih preložili na tovorne automobile in
ih odbeljali v novo zgrajeno vojaško skla-
dišče blizu Poljubina. Topove, ki so kalibra
24 cm, bodo rabili za bombardiranje
oddaljenih postojank.

Skladišče pri Poljubinu, ki je bilo lan-
droganje, pa ni osamljeno. Na Poljancah
pod Bučenico, ob cesti med Modrečami in
Kozarčami je še 6 takih stavb. Zgrajene
so že docela. Te dni so jih hoteli še po-
kriti, zaradi snega, pa so morali prekiniti
delo. Na Poljancah raste celo vas. Zgrajeni
so že temelji 7 novih skladis. pa tudi za
stranice. Stavbe so oddaljene med sabo

po 100 do 200 m. S

Doznali smo od inžinjera, koji kod nas borave, da će se na proljeće početi graditi željeznička pruga, koja će ići od Proseka nad Trstom i vezat se sa prugom Sv. Petar-Rijeka, koja će ići preko Bazovice-Kozine te Podgrada do Sepjana, gdje je već za to i napravljen nov kolodvor.

U velikoj smo zabrinutosti zbog ovih radnina, a takodjer sva naša okolica, jer i vrapci na krovu znaju zašto se ovo radi. — Cic.

NEČLOVEŠKO POSTOPANJE NA PRED-VOJAŠKIH VAJAH

Tolmin, januara 1933. V zadnjem času so izdale više oblasti strogi ukazi, da morajo vsi fantje, ki obiskujejo predvojaške tečaje, med vežbanjem nositi fašistovske fese, ki so jim tih dosjeli le vsiljevali, ne da bi imeli za to kakšen poseben paragraf. Tudi v Tolmin je prišel ta ukaz in čeprav so se fantje branili tesa, so se moral na zadnje spričo groženje le ukloniti. Neki Anton Rutar iz Zatolmina pa je neko nedeljo prišel k vjama kar v klobuku. Seveda je ta nepokoščina hudo dirmila fašistovske komandante, posebej pa se je razburil vođa predvojaške tečaja — fašist Bogumil Urbančič. Ves razkačen je fanta najprej silno ozmerjal, potem ga pa prav po fašistovsko okofutal in obrcal. Nato ga je odvedel še pred miličarskega poročnika Marija Fabrisa, da mu da se ta primerno »lekcijsko«. Fabris mu je povedal, da Tolmin ni v Jugoslaviji, ampak v Italiji ter da je treba vedno govoriti le italijansko in s poskusom nositi črni fes. Fant, ki ne obvlada

italijanski, se je skušal opravičevati, seveda v slovenščini. To je bil povod, ki je fašista Urbančiča pripravil znova do tega, da je pričel pretepati mladeniča. Spričo udarac se je fant zgrudil na tla in obležal. Odvedli so ga domov in poklicani zdravnik, ki mu je odredil, da mora ostati teden dan v postelji.

VRHOVNI KOMANDANT FAŠISTIČKE MILICIJE INSPIRIRAL PO ISTRI

Pula, januara 1933. — Polovicom jutra došao je u Pulu vrhovni komandant fašističke milicije Attilio Teruzzi, ki je pregledao milicionerske čete in informirao se na licu mjesta o njihovem moralnom i fizičkom stanju. Istarski milicioneri morali su se toga dana sakupiti u Puli da defiliraju pred Teruzzijem. Teruzzi je s tim pregledom istarske milicije bio vidljivo nezadovoljan i za vrijeme revije bio je namrogodjen i čitavo je vrijeme gundjao, tako da je to bilo upravo napadno. Udarao je štampon po čizmama i očito je teško psoval. Tako pričaju milicioneri, koji su iz okolnih sel došli na reviju. Ovo njezino nezadovoljstvo razumljivo je. Istarski milicionerski kadar nalazi se u moralnom rasulu i drži se na okupu jedino zato jer su milicioneri plačeni. Ali to se opaža i na njihovom držanju. Nikakvog zanosa i nikakvog oduševljenja, nikakve discipline nema kod njih i za slučaj potrebe malo bi se koji odazvao.

Teruzzi je iz Pule otišao na Lošinj, nato došao je u Pulu vrhovni komandant Rijeku i dalje.

I SLAVENSKA KRNSNA IMENA IM SMETAJU

„Strana krsna imena pretvorena u talijanska“

Trst, januara 1933. — Ovdašnji »Il Piccolo« od 24 januara donosi pod gornjim naslovom uvodni članak, u kojem kaže, da je Tribunal u Trstu u posljednje vrijeme izdalo još deset novih sentenci, prema kojima se ispravlja deset krsnih imena stranog karaktera na talijanski oblik. Tisu krsna imena pretvorena na talijanski oblik ili na molbu lica, koja su nosila ta imena ili pak na zahtjev »Ufficio di Stato Civile«. Mnoga lica, koja su nosila takva strana imena, kaže »Piccolo«, že, da ih se oslobode jer zvuče barbarski i u punoj su suprotnosti s talijanskim duhom. Ali svih nosioci takvih imena nemaju baš volje da ih mijenjaju. Zato »Ufficio di Stato Civile« ima dužnost da revidira sva imena, koja su upisana u statistici i da ih predlaže od svoje volje, bez obzira na mišljenje onih, koji nose ta imena, sudu na promjenu. To je za imena, koja nose oni, koji su kršteni ranije, jer »Ufficio di Stato Civile« ne prima više strana krsna imena u prijavama novih gradjana. Ako se nekom dietetu dade strano ime, onda se to ne mora prevesti u talijanski oblik, ako je moguće. Strana imena i u stranoj formi taj ured ne prima, nego sili onoga, koji je dietetu dao ime, da ime promjeni. Strana imena logički nisu dozvoljena za upis u »Ufficio di Stato Civile«, kaže »Il Piccolo«. I dalje nastavlja: Niemački gradjanin može da preferira da svojoj djeci dade nječišča krsna imena, kao naprimjer Wilhelm, Friedrich, Gotfried, ali činovnik u »Ufficio di Stato Civile« ne može da ih upiše u knjige u originalnoj njemačkoj formi, nego u formi, koju ta imena imaju u talijanskom jeziku, to jest Guglielmo, Federico ili Goffredo. Isto tako ievrejska imena Josaf ili Josef (arapski Jusuf), Miriam, Jehoakin, pretvaraju se kod upisa u Giuseppe, Maria, Gioacchino. To se uostalom događa u svim zemljama, da se ovakva imena pretvaraju u jezik nacije. Me-

dutim »Piccolo« kaže, da se deset sentenci, koje je izdao irščanski tribunal i kojima se pretvaraju imena odnose na ova imena: Antunović Mirko, zvat će se odsada Matteo, Turko Radoslav zvat će se Romualdo, Škorić Miroslav zvat će se Federico, Bratina Slavko — Edoardo, Pertot Dušan — Andrea, Krešić Čiril — Giusto, Gregori Slavica — Faustina, Cergoli Cvjetka — Fioretta, Živic Ferluga Vladimira — Regina, Tomić Zora — Regina.

Tribunal ima da riješi to jest da pretvari još ova predložena krsna imena stranog, to jest slavenskog karaktera: Graviani, Vlenceslav u Alfredo, Dušić Danilo u Luciano, Toskan Slava u Giovanna, Lah Zorka u Albina, Danielli Slavica u Angela, Danielli Danica u Aurora. Molbe za pretvaranje krsnih imena u lažu se bez bilega. »Piccolo« kaže, da se strano krsno ime može zamijeniti svakim talijanskim imenom, ali preferira se ime starog rimskog porijekla.

PREZIMENA PRETVORENA NA TALIJANSKI OBLIK

Trst, januara 1933. — Trščanski presef Tiengo potpisao je jedan novi spisak prezimena, koja su sa slavenske pretvoreni u talijansku formu. Kako javlja trščanski »Il Piccolo« promijenjena su ova prezimena: Ambrožič u Ambrosi, Antončič u Antoni, Brajdih u Braida, Čehovin u Cecchini, Hrovatin u Corbatti, Čeh u Cecchi, Čokelj u Ciocchelli, Marinšek u Marin.

»GORICA JE BILA IN OSTANE — GORIZIA!«

Gorica, januaria 1933. Ko je u prečenem letu neka tvrdka izdala knjige v slovenščini, je kot običajno natisnila na njeni strani: »Založeno in izdano v Gorici«. Kontrolni organ je zahteval, da tvrdka popravi »Gorica« v »Gorizia« in pristavil: »Gorica je bila in ostane Gorizia.« (Mos)

IZDAJALCI IN VOHUNI

Vendar pa skuša včasih pokazati, da se ne sramuje slovenske krv in tako hoče odvrnuti kletev vse vasi. Ko je imel osmice, so smeli peti po slovensko, da ne bi kmetje mislili, da je propalica. (Mos)

GENERALNI SEKRETAR FAŠISTIČKE STRANKE SALJE CVIJEĆE NA GROB RENEGATA I IZDAJICE BLAŽINE

Trst, januara 1933. — Dne 10 januara pala je obljetcica smrti fašističkog milicionera Blažine, koji je pao od osvetničke ruke. Toga je dana sekretar fašista u Nabrežini, zajedno s direktorjem nabrežinskog fašista, pošao na grob Blažine i položio cvijeće, koje je poslao Achille Starace, generalni sekretar fašističke stranke.

ZADARSKI FAŠISTIČKI SEKRETAR UKLONJEN.

Zadar, 31 januara — Zadarški federalni fašistički sekretar dr. Piero Marincovich morao je podnjeti ostavku, te je mesto njega postavljen za generalnog sekretara u Zadru Giuseppe d'Aloja. Još se ne zna tačno za uzrok ove izmene, ali upućeni tvrde, da Marinković mora mnogo zahvaliti svom slavenskom porijeklu, koje je dobrim dijelom izazvalo neraspoloženje prema njemu.

PROMJENE U UPRAVAMA FAŠISTIČKE STRANKE U ISTRI.

Pula, januara 1933. — U posljednje vrijeme došlo je do nekih značajnijih promjena u vodstvima političkih fašističkih organizacija u Istri, pa su tako bili imenovani za nove fašističke sekretare: u Opatiji Bianchi, u Lovranu Salamoni, u Mošćenicama Rausa, u Matuljama Tiribilli, u Klani Pini, u Ilirske Bistrice Vigliante, u Podgradu Prelazzi, u Materiji Depanher, u Buzetu Medizza, u Kopru de Petris, u Griznjenu Ratissa.

ŠKOLA U JULIJSKOJ KRAJINI I ASIMILACIJA

SOLE V FAŠISTIČNI ITALIJI

Trstovo pri Il. Bistrici, januara 1933. Daleč okrog je znan samostan N. D. v Trnovem. Že kakih 30 let vzgaja žensko mladino. Zavod obiskuje vsako leto brez števila učenik, notranjih in zunanjih. Vsako drugo leto priredi zavod poleg 8. razredov ljudske šole tudi trg, tečaj, ter vsako drugo zopet gospodinjsko šolo.

Letos pa so učenke deležne precej počitnic, ki, kljub temu, da se priležejo ne povzročajo nobenega veselja. Tačko ob začetku šolskega leta so imeli prostih 10 dni vsled znane desetletnice. Nato se je kmalu pojavil slučaj skrlatinke. Prizadeto gojenko so takoj odpeljali v reško bolnico, toda odlok je prišel in šolo so zaprl. Na vrata so priobili tablico z napisom »E proibiti l' ingresso...« in tako je bil spet precej počitnic. Komaj so prišli s poukom v tek se je pojavil v samostanu tifus in spet je šlo vse po stari pesmi. Nato so prišle božične počitnice in tako se vrste počitnice in »feste nazionali«. Na zadnjem posebno bazira vsa fašistična skrb za šolstvo! (Mos)

CRNE SRAJCE ZA OTROKE OB MEJI

Novi Svet (pri Hotoderšici) januara 1933. Naša vas je oddaljena od meje kraj 15 minut in je v neposredni bližini Hotoderšice. Imamo vaško šolo. Šolo obiskuje 22 otrok in vsi so bili obdarovani za befano. Dečki so dobili črne (!) srajce, deklice pa črne predpasnike. Velikodušni fašizem se je spomnil naših otrok tik ob meji z dirlom, katerega niso bili prav nič veseli. Naša mladina, ki je sicer skromna in jo razveseliš z malimi stvarmi, je sprejela »Mussolinijevo« darilo z veliko hladnostjo. (Mos)

OTROSKI VRTEC V TRNOVEM PRI IL BISTRICI.

Trstovo, januara 1933. Kakor po najbolji zakonih vashem imamo tudi pri nas otroški vrtec »Lege Nazionale«. Sicer je samo pod njenim okriljem stroške pa nosi naša občina, o kateri meni fašizem, da še ni dovolj obremenjava. Precej otrok zahaja v vrtec. Mnogi zato, ker pošiljajo starši zato, ker se boje fašističnih prepatečev ali celo, ker so njih podrepniki. Ima tudi takih — na žalost. Večina pa se sami pritepenci. Vse kaže, da bodo otroci postali dobri pevci, kajti vedno prepevajo znano fašistično himno in slične pesmi. Drugega niti ne poučujejo. Kar nadaljujejo naj. Saj Italija potrebuje opet kakega »Caruza«, fašizem pa bo imel vsaj eno zaslugo — da bo vzgojil dobre — pevce. (Mos)

KAJ VSE MORA ZNATI, KDOR POSTANE »CAPOSQUADRA«.

Trst, januaria 1933. Nič ne vprašajo, hočeš, nočeš, samo obvestijo, da so te vpisali med »Ballie«, ali »Piccole Italiane«. Razpišejo Izpite za »caposquadra« in kjer ni odziva, določijo sami. Takim obsojencem oz. obsojenjam stavio vprašanja, po navadi iz sledečih predmetov: telovadbe, zgodovine, veročka (!), hitre pomoči, gospodinjstva. Pri zgodovini pridejo v poštve posebno dogodki iz svetovne vojne (bitka ob Soci itd.) Pri gospodinjstvu n. pr. iz katerega blaga se delajo rjuhe, pri vročou: kaj pomeni: »Daj danes naš vsakdanji kruh« itd. Ti izpit so — kot vse kaže — samo »pro forma!« (Mos)

NAGRADE SLAVENSKIM UČENICIMA, KOJI NAPREDUJU U TALIJANSKOM JEZIKU

Gorica, januara 1933. Udrženje »Dante Alighieri«, koje u svom programu ima i širenje talijanskog jezika u krajevima uz granicu i u inostranstvu. Na toj je sjednici zaključeno, da je veoma potrebno, da se u istarskoj pokrajini poradi na što večem širenju ideja društva »Dante Alighieri« i provadjanju programa te ustavove, koja ima tako važne ciljeve. Kako pišu lokalne novine društvo će povesti živu akciju oko osnivanja talijanskih knjižnica i čitaonica u istarskoj pokrajini, dajet će potpore i nagrade onim djacima i učenicima, koji pokažu najbolji uspjeh u učenju talijanskog jezika. Povest će se akcija za upis št. večeg broja članova, kako bi se članarinom omogućila što uspješnija akcija ovog društva.

»PROŠIRENJE GROBLJA U ZADRU«

Sedam novih učiteljskih mjesto u zadarskim školama.

Trst, januara 1933. Naslov, koji nosi ova naša vijest zapravo je naslov jednog članka, koji je izšao ovih dana u trščanskom »Il Piccolo della sera«. U tom članku govori se o zaključima općinskog vijeća da se proširi optinsko groblje i da se u Arbanasima uvedu novi razredi, da bi se akcija za duhovno asimilaciju onog kraja ubrzala. Dvije teme, koje ne spadaju pod isti naslov, ali ovaj naslov svejedno nije na odmet: poznato je da postoji jedna mapa Julijske Krajine na kojoj su označene sve one naše škole, koje su Talijani pretvorili u talijanske. Ta mapa prozvana je »Groblje jugoslawenskih škola u Julijskoj Krajini.« Ovo otvaranje novih školskih razreda u Arbanasima u svrhu brže asimilacije stvarno je dakle — »proširenje groblja u Zadru«.

TALIJANSKA PJESMA KAO SREDSTVO ZA PROVADJANJE ASIMILACIJE

Trst, januara 1933. — Fašistička organizacija je na Krasu vrlo aktivna i pronalazi uvijek nove metode za provadjanje svojih namjera. Nedavno su fašisti u Nabrežini ustanovili mješoviti pjevački zbor za domaću omladinu, koji će pjevati samo talijanske pjesme. Interesantno je da u zbor neće da prima Talijane, jer za njih zbor suvišan. — Učenjem pjevanja talijanskih omladića gubio bi zborovodja uzalud vrijeđe. U tome je jedno i dokaz, da je zbor sasvim političkog asimilatorskog karaktera.

ZUPNIK REJEC SE JE VRNIL IZ KONFINACIJE.

Vogersko, januara 1933. Pred kratkim se je vrnil iz konfinacije župnik g. Rejc. Zaprosil je, da se mu najpodeli naša župnija. V Sv. Križ, kjer je bil poprej, se ni mogel vrniti. (Mos)

JETIKA NA KRASU IN FAŠIZEM

Trst, januarja 1933.

Se letošnje poletje so se italijanski listi livali; kako fašistične oblasti tudi v zdravstvenem pogledu skrbijo za ljudstvo. Po raznih podeželskih centrih so bili zares ustanovljeni ambulatorij za jetične. Vsa akcija pa je imela, kakor pričajo poleg mnogih drugih tudi naslednji podatki, vse drugačne namene. Fašističnim oblastem je šlo predvsem zato, da namesto pri novih ambulatorijih italijanske zdravnike fašiste, na račun slovenskega denaria. Istočasno je pomenila ta akcija tudi novo sredstvo, ki se da izrabiti v docela politične namene. Taki ambulatoriji so bili ustanovljeni v Štanju. Dutovljah, Nabrežini itd. Kakšne stvarne koristi pa je imelo ljudstvo od teh zdravstvenih a dejansko političnih postojank pričajo vedno bolj množeči se primeri jetike in umiranje jetičnih ljudi. Tako je v zadnjem času, zlasti v okolici Kottina umrlo več mlađih ljudi za jetiko. V Preserjah je umrla 30 letna Marija Pipanova, v Gorjanskem ugledni 40 letni kmet Zavadlav, v Svetem 30 letni Jože Svara in 20 letni Miha Makovc. Skoraj v sleherni vasi raste številojetičnih bovinov, tako, da je pričakovati, da bo žela ta kužna bolezen zlasti v teh zimskih mesecih še več žrtev.

Nedvomno je eden izmed glavnih vzrokov teh žalostnih zdravstvenih razmer na nekaj tako zdravem Krasu nezorno gospodarska stiska in pomaganje, radi česar je zmanjkal našemu ljudstvu sleherna odpornost. (rob)

ZALOSTEN POGLED NUDIJO Ulice GORICE

Gorica, januarja 1933. Vedno večja je beda nešega ljudstva, ki se zadnje čase »zadovoljstvo že z neobeljenim in neslanim krompirjem. Kaj bo še, saj je zima komaj potrka na vrata!

Zalosten pogled nudijo tujcu naše ulice. Mnogo trgovin je zaprtih radi prisilnih poravnau in drugih žalostnih trgov. Razmeri in na zaprtih vratih in izložbah visijo lepaki »Viva Mussolini«. Pa saj zaprite trgovine in taki letaki kaj dobro harmonirajo. Črnozračniki vendar le še kakšno pogodojo, ker »duče in mizerija« se zdi, da sta si vedno večja prijetja. Le tako naprej! Taki letaki in zaprte trgovine ne bodo ustvarile »rimskega carstva!« (Mos)

SEDEMDESET DRUŽIN JE ZA TRST DANES VELIKA ZADEVA

Trst, januarja 1933. Kakor poroča tržaški »Piccolo«, namerava Mednarodna družba za vzdrževanje Orient-ekspreza reorganizirati službo na svoji progi Pariz-Carigrad, in sicer na ta način, da izostane na švicarski progi od 15. maja dalje spalni voz. Poslej bi francoski del proge vodil oddelek v Parizu, od italijanske obmejne postaje Domodossola do Carigrada pa inspektorat v Milanu. To se pravi, da bi se inspektorat, ki posluje sedaj v Trstu, presejel v Milan. V tržaškem inspektoratu so podrejen trije oddelki, ki štejejo skupno 70 ljudi. Trst bi moralno zapustiti, tako računa »Piccolo«, o koli 70 ljudi, to se pravi približno 300 ljudi, ki so prispeli iz vse Italije v to območje mesto, katerega prebivalstvo vedno bolj pada, medtem, ko se druga mesta v Italiji množijo. Za Milan, ki se silno naglo razvila in šteje danes nad milijon duž, je ta prirastek 70 družin pač malenkostna zadeva, medtem ko pomeni za Trst, ki le zadnja železniška postojanka na meji, mnogo; saj le teh 70 železničarjev zaslužilo poldrugi milijon lir na leto. To bi bil nov udarec za tržaški promet, ki v zadnjem času vedno bolj nazaduje, ker se osebni promet na parnih vedeni bolj obrača iz Trsta proti Benetkom, tako da se tudi osebni promet na tržaških vlakih vedno bolj krči. Dejstvo je, da je tržaško zastopstvo Orient-ekspreza zadnje leto inkasiralo 1 milijon lir manj kakor prejšnje leto. V zaključku poziva list pokrajinski svet (bivša Trgovska zbornica), naj se za zadevo zavzame, dokler je čas.

TRST U STATISTIKAMA.

Trst, januarja 1933. — Tržaški listovi donose statistiku o rojenjima in smerti v decembri prešle godine. Kako vidimo prema tim statistikama v decembri je rojenih 241, a umrlo je 257 stanovnika. Znači, da Trst pada v broju stanovnika.

GENOVA IZPODRIVA TRST

Trst, januarja 1933. Čistilnica petroleja bo v Trstu polagoma vse likvidirala in se preložila v Genovo. Že so bili razni neoženjeni uslužbenci v Genovo prestavljeni. Ščasoma pojde vse. Enako bo baje z reško čistilnico. K prekladanju pripomorejo veliko strateški oziri: treba je važne industrije držati daleč za fronto! Ob tem načelu bosta Reka in Trst prišla na nle.

ISKLUČENI IZ FAŠISTIČKE STRANKE.

Pula, januara 1933. — Kako javlja puljski »Corriere istriano« federalni sekretar fašističke stranke za Istru isključio je iz fašističke stranke dra Lina Dimelja, dra Giani Apolonia i Maria Mozzata Morellia, bivšeg visokog oficira u miliciji i nekad komandanta vseh fašističkih četa v Istri. Bili su nepokorni i bunili su se protiv postoječeg stanja u fašistički stranci.

ITALIJA JE USTVARILA JUGOSLAVIJO ...

Trst, januarja 1933. V »Istri« smo že poročali o navodilih, ki jih daje laškemu časopisu centralni Presbiro. V zadnjem času se ta navodila prav očitno kažejo, kajti isti dan prineselo vse večji Italij. časopisi pod najrazličnejšimi naslovi članke, ki so do pičice enaki, kot bi eden od drugega kopirali. Tako so 10. t. m. prinesli članek, s katerim napadajo Jugoslavijo. Iz tega naj omenimo samo eno zgodovinsko dejstvo, ki ga je ugotovilo Italij. časopis in sicer: »Italija je z velikimi žrtvami rešila srbsko vojsko in potem ustvarila veliko Jugoslavijo.« (Mos)

ONI NA KRKU I MI U JULIJSKOJ KRAJINI

STO BI BILO, KAD BI SLAVENSKI OMLADINCI IZ JULIJSKE KRAJINE POSLALI OVAKAV PROGLAS U JUGOSLAVIJU

Rijeka, januara 1933. — Ko je Carlo Lasina, to čitatelji sigurno znadu. To je onaj mladi fašista s Krka, koji je umro od ernije i jednog udarca u nogometu, a Mussolini je za njega govorio čak v senatu kao o mučeniku, kog su ubili jugoslavenski nacionalisti. Medutim jugoslavenski ministar vanjskih poslova g. Jevtić i senator dr. Dinko Trnajstić u jugoslavenskom su senatu nepritočno dokazali, da Lusina nije nikakav mučenik. Uza sve to njega fašisti i dalje slave. Prozvali su neka društva njegovim imenom, pa čak i neke štipendije za univerzu prizvane su imenom Carla Lusine. Ovih dana imali smo priliku citati u riječkoj »Vedette« dopis iz Krka, u kojem se kaže, da su »giovani fascisti« s Krka održali na Krku jedan sastanak na kojem su izrazili svjeće zgražanje zbog razbojstva, koje je učinjeno nad Lusinom. Ti su krčki mladi fašisti sa tog svog sastanka uputili u ime »čitavog pučanstva talijanskog otoka (Isola Italianissima) u raspovetu »dirljivu poruku braći na Rijeci.« »Vedette« donosi tekst te »dirljive« poruke, u kojoj se sazivlje osveta na Jugoslaviju, koja je ubila Lusinu i kaže se da Krčani imaju samo jedan ideal, a to je Italija. Krčki mladi fašisti poručuju, da će biti vjerni sjeni Lusine i da će se smiriti jedino onda, kad duh Lusine dočeka, da nad Krkom zapešira osloboditeljska talijanska zastava. Krčki fašisti kažu, da neće strahovati niti pred bajonetama i da će čekati slobodu.

Kad smo čitali taj dopis iz Krka, mi smo se ovde na Rijeci čudili i pitali smo se: da li je to uopće moguće, da li se uopće mogu da uporede prilike pod kojima živi krčki Talijani s prilikama pod kojima živimo mi Jugoslaveni u Julijskoj Krajini? Mi ne smijemo ni tiho Boga da molimo u svom jeziku, a na Krku postoje javno neki »giovani fascisti«, koji drže ovake protestne skupštine i upućuju dirljive poruke fašističima na Rijeci i sazivaju osvetu na Jugoslaviju i obećavaju da će čekati Italiju i »slobodbu«. Što bi se dogodilo da su neki naši omladinci u povodu streljanja Gortana ili četvorice na Bazovici uputili u Jugoslaviju ovakav »dirljivi messaggio«? A krčkim, mladim fašistima nije pao ni vlas s glave.

KAJ MISLITE, KAJ BI SE ZGODILO RODINAM VLADIMIRJA GORTANA IN BAZOVSKIH USTRELJENCEV...

Opozoril me je star reški domaćin na kratko vest, ki jo je objavila »Vedette« 11. t. m. in je menda ušla splošni pozornosti. Gre za zahvalo rodbine tistega Karla Lusine, fašista iz Krka, za katerega je celo sam Mussolini trdil, da je izdihnil kot žrtev jugoslavenskega nasilja, dasi je bila

njegova smrt, kakor je bilo uradno ugotovljeno, posledica nezgode pri nogometu. Na minister vrnjnih stvari je v svoje izjavi navajal, da so italijanske oblasti smatrale raztelesenje Lusinovega trupla za nepotrebno, da se je pa raztelesenje vendar izvršilo na zahtevo jugoslavenskih sodnih oblasti. Pri tem se je nepotrebno ugotovilo, da je bila rana, ki jo je dobil Lusina v pretepu z našimi ljudmi, popoloma zacepljena in da ni bila v prav nikaki zvezzi z Lusinovo smrtno. Vse to se je seveda ugotovilo pred njegovim pogrebom in je bilo znano vsem Italijanom v Krku in vsem italijanskim oblastim. V omenjeni številki »Vedette«, po pogrebu Karla Lusine, ki se je vršil 8. t. m., pa je bila objavljena ta-le vest:

»Zahvala. — Rodbina in vsi sorodniki pokojnega tovariša Karla Lusine iz Krka, katerega so na barbarski način dosmrtno ranili beograjski teroristi, se gnijeno zahvaljuje vsem tistim dobrim in plemenitim osebam, ki so hotele pomagati njihovemu dragemu ldt.«

Klub vsem uradnim ugotovitvam naših jugoslavenskih oblasti so tako v Krku, na naših jugoslavenskih tleh prebivajoči, našim oblastim in našim zakonom podrejeni svojci in sorodnici onega Karla Lusine javno razglasili, da je njihov dragi žrtev »smrte rane, ki so jo mu na barbarski način zadali beograjski teroristi.«

Stari Rečan, ki me je opozoril na to prednost, me je zaupno vprašal:

— Kaj mislite, kaj bi se zgodilo rodbinam Vladimirja Gortana in bazovških ustreljencev, če se prebivajo v Italiji in bi v kakem jugoslavenskem listu objavile izjavu, v katerej bi govorile o svojih dragih, na barbarski način umorjenih po italijanskih fašistih. (Jutro).«

IREDENTISTIČKA MANIFESTACIJA NA RIJEKI

Fantazija o »ideallima« Venecije

Rijeka, 31. I. Ovamo je stigao podajnik fašističke stranke Marpicati. Dočekali su ga predstavnik pokrajinske organizacije fašističke stranke na Rijeci. Ovom prilikom je održana smotra fašističkih organizacija. Na skupštini je pokrajinski tajnik fašističke stranke na Rijeci Grbac održao govor u kome je komemorirao smrt Karla Lusine koji je umro na Krku. Medju ostalim Grbac je u svom govoru rekao: »Mi ne moremo zaboraviti da su baš sa Rijeke legionari pošli onoga tragičnega Božiča da zaposnju naši mučenički Krk. To osvajanje ostaje i dalje naš ideal. Sa te izložene poziciji došao je naš drug Karlo Luzina, koji je iz tega na tragični način umro. Ostala neprimenjena naša vjera i naša namjera da njegov kraj, da čitava Dalmacija bude neprestano u našem srcu, da Jadran bude za nas gorak sve dotle, dok njegovi valovi ljubeći slobodno tlo Venecije ne budu mogli slobodno ljubiti dalmatinski obalu, gde kao nerazorivi simboli moći na svim zidinama dalmatinskih gradova, mletački lavovi još uvijek riču.«

NOVE STEVILNE ARETACIJE NA GORIŠKEM

ARETACIJE NA GORIŠKEM

Gorica, januarja 1933. V Kojskem so karabinjerji aretirali 48 letnega posebnika Franca Bevčiča. Na njegovem domu so izvršili strogo hišno preiskavo. V sobah so dvignili pod, pregledali so stene in preiskali celo hlev in gospodarsko poslopje. Moža so odpeljali v zapore v Gorico. Franc Bevčič je bil že vsa leta izpostavljen fašističnim in karabinjerskim šikanama. Pred leti je bil v Kojskem kapelnik in pevovodja v nekdanjem slovenskem društvu. Med slovenskim prebivalstvom je užival velik ugled. To mu je nakopalo sovraštvo in preganjanje, ki se je končalo sedaj z njegovo aretacijo. Pri preiskova na njegovem domu niso našli nobene reči, ki bi ga kompromitirala.

V Prvačini so karabinjerji prijeli Franca Suliča, Alberta Zorna, Ivana Peršoca in Franca Furlana, jih odvedli v Gorico ter izročili sodišču. Prijavili so jih, da so erušili javni red in mir. V Kobaridu je bil aretiran 71 let stari Ivan Bon. Sodilč so ga prijavili, češ da je kršil opomin, ki mu ga je pred kratkim izreklo policijski komisar.

BIJEG PREKO GRANICE I OPTUŽBA SUDU.

Gorica, januarja 1933. — Karabinjeri u Kojskem prijavili su sudu na sudjenje Antonu Debeljaku, starog 26 godina iz Cerovoga, koji je pobegao u Jugoslaviju pred dvadeset dana.

AMNESTIJA KONFINIRANIH NA LIPARIMA.

Trst, januarja 1933. — Kako fašistički listovi javljaju s otoka Lipari bilo je puščenih u povodu poslednje amnestije oko 180 konfiniranih.

RICCARDO GIGANTE, »CAVALIERE MAURIZIANO«.

Rijeka, januara 1933. — Fašistički listovi javljaju s otoka Lipari bilo je puščenih u povodu poslednje amnestije oko 180 konfiniranih.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

PREDAVANJE O ISTRI

što je u prošlom broju »Istree« bilo oglašeno da će održati prof. Nikola Žic u Pučkom sveučilištu u Zagrebu 9 II, odgodjeno je na kasniji termin, vjerojatno na 16 II. Pobliže za informaciju našim čitateljima v Zagrebu, javit će se u slijedećem broju.

PROSVETNI VEČER »MLADE SOČE«

Ljubljana, 29 januarja. O recitacijskem večeru v »Mladi Soči« piše ljubljanski »Slovenec«:

Mladi fantje in dekleta iz Primorja, zbrani v mladinskem oddelku »Soče«, kažejo že nekaj časa sem priznana vredno agilnost in delaynost na kulturnem polju. Njihovi prosvetni večeri, ki jih od časa do časa priejajo, dostojno dokazujo to prosvetno prizadavanje.

Snoči je bil v salonu pri »Levu« kar dobro obiskan recitacijski večer »Mlade Soče«. Zbrano je bilo dosti mladine iz primorske emigracije, nekaj tudi iz vrst drugih mladih slovenskih prosvetnih delavcev, razveseljiva je bila udeležba preprostih primorskih mladih ljudi, zlasti delavskoga stanu žeželi pa bi, da bi starejša generacija primorske emigracije pokazala za prosvetno delo mladih malo več zanimanja. Vsa čast g. prof. Bačiču in še nekaterim drugim, ki so pri tej priliki pomenili lepo izjemo.

Predsednikovem pozdravu je predaval prof. Ivo Grahor o temi: »Goriški Slovenci« — ob izidu Gabrščekove knjige. Predavanje je bilo sicer kratko, vendar pa je predavatelj pokazal, da razpolaga z obsežnim znanjem iz slovenske politične zgodovine, zlasti tudi zgodovine goriških Slovencev. Njegova metoda podajanja je dobra — torej je pokazal predavatelj lastnost, ki jo kritika ravno pri Gabrščeku po grešu. Le jasnega stališča k zgodovinskemu razvoju, k zgodovinskim dogodkom predavatelj ni pokazal. In vendar mora vsakdo, ki o zgodovini kaj piše ali govor, imeti lastno, osebno stališče, utemeljeno v lastnem svetovnem nazoru. Morda je predavatelj svoje stališče opustil zaradi prepisane družbe poslušalcev?

Pisatelj dr. Bogomir Magajna je čital svojo novelo »Bokavšek«. Stvar je močna, pretresljiva in prepričujoča. Magajni k stvari čestitam, čeprav bi rad nekaj pokaral njegov nekaj preveč patetični slog Pisatelj pa res spremno združuje svojo osebno lirično noto z dramatičnostjo dejanja. Grahor je prečital dve svoji črtici: »Smrt« in »Leto 1918«. Idejno in človeško močni, v dušo segajoči stvari. Grahor očitno nalaže nekaj zanemariva formo. Do neke meje je to prav, od te meje dalje pa pisatelj ne sme.

Prečitan je bil tudi odlomek iz Bednaričeve knjige »Goriška in tržaška pokrajina v besedi in podobi« o tipu goriških hiš. Stvar bi lahko odpadla, ker so ji sledili le redki. Sicer pa je ta knjiga kakor tudi odlomek, prav zanimiv, samo v drugačni obliki se morajo take stvari podajati.

V splošnem je večer napravil na obiskovalca dober vtis. Kar korajžo, fantje C. K.

</

DO KOD GRE NAŠA MEJA, NAŠA LAST?..

(Par besed o sliki naše zemlje)

Z veseljem sem si naročil naš žepni koledar »Emigrant«, kajti že dolgo je bila moja želja da bi dobili tudi mi koledar, ki bi nas dan za dnevom opominjal kdo smo in česa ne smemo pozabiti. Cisem sem koledar prejel in ga prelistal, sem bil zadovoljen, kajti prvi početek je tu in začeti je naitežje. Vem da bomo drugo leto dobili boljšega in popolnejšega (iser pa je moja želja in gotovo želja izdajateljev in vseh nas, da bi drugo leto ne bilo treba več izdajati »Emigranta...«) Ne enega zavednega emigranta ne bi smelo biti brez tega lepega koledarčka.

Vendar bi rad v interesu naše splošne stvari stavil nekaj pripombe. Naslovna stran predstavlja sliko naše zaslužnjene zemlje. Slika je zelo učinkovita in ima gotovo svoj propagandni namen in pomen. Baš radi tega svojega pomorna pa ni prav, da je v silueti obsezen samo svet tie do Gorice, naprej pa ne več. Ali ni ona zemlja proti severu naša, ali ne divja tudi tam fašistično nasilje nad našim ljudstvom? Ne pišem to iz kakega dlakocetva, temveč za to, da se pri vseh naših izdajah, ki imajo svoj propagandni namen riše naša zemljo v vsem svojem obsegu do njenih skrajnih mej.

Tega načela naj bi se držala »Istra«, naš Savez in sploh vsa naša društva. V tem oziru smatram za pravilnje sliko naše zemlje, ki jo je na svojih propagandnih kolekcijskem izdal naš akademski klub v Ljubljani. V to sliko so naši akademiki vključili tudi ozemlje beneških Slovencev. Pravsever

SAVEZ I DRUŠTVA

Društvo »KRN« u Črnomlju poslalo je dručku telegram: »O priliki ustanovnega občnega zabora emigrantskega društva KRN Črnomelj uđanostne pozdrave skorajšnjo okrevanje. Odbor.«

Dr. Čok, predsednik Saveza je društvu »Krn« odgovoril: Bratskemu društvu »Krn« Črnomelj. Na pozdravih, ki ste mi jih sporočili o priliki ustanovnega občnega zabora Vašega emigrantskega društva s svojim telegramom od 16 t. m. kakor tudi na željal za skorajšnji okrevanje spremitre mojo načinkrešo zahvalo.

Želim novemu društvu, da bi z vnojem in vsphem vršilo svojo nalogo na korist emigrantov in našega naroda, ki še ječi v težkem robstvu.

Moje zdravje se je, hvala Bogu, dobro povpravilo in upam, da bom v kratkem zeton mogel staviti s voje sile na razpolago naši skupni stvari, tako da bom zastavili skupno vse naše emigrantske moći za doseg našega cilja: svobodo Julijanske Krajin. Z emigrantskim pozdravom Dr. Ivan Marila Čok, s. r.

ORG. JUGOSLOV. EMIGRANTOV V TRBOVLJAH
vabi vse svoje članstvo na redni obehni zbor, ki se vrši v nedeljo 12 II. ob 14.30 v malo dvoranji gostilne Forte na Vodah.
Dnevni red:
1. Otvoritev
2. Poročila odbora in nadzorstva
3. »Jugoslaveni in naše manjšine« predava g. Sušnik Mirko
4. Volitve novega odbora
5. Slučajnosti.

Udeležite se polnoštevilno občnega zabora na katerem bomo polagali obračun enoletnega dela in bomo iskali novih poti za bodoče delo. Odbor

PRIMORCI V KRAJNU
Odbor »Sloga« v Kranju opozarja vse Primorce, bivajoče v Kranju in njegovi okolici ter v kranjskem srezu sploh, da se morajo vsi, ki so bili doslej vpisani bodisi v »Zarji«, bodisi »Bavozici«, ponovno vpisati v društvo »Sloga«, če hočejo biti njegovi člani. To naj store čimprej!

ZAHVALA »TABORA«
Delavsko prosvetno in podporno društvo »Tabor« izreka tem potom javno zahvalo gdenci Dori Martelanc, učiteljici v St. Vidu pri Grobelnem, g. Ludviku Kocijančiču, uradniku v Prevaljah in g. Vladu Makaroviču, učitelju v Korinji pri Krki (Stična), za veliko pozrtovanost ob priliki nabiranja prostovoljnih prispevkov za naše brezposelno članstvo.

Ovdje odrezati

NARUDŽBENICA

kojom naručujem od uprave lista »Istra« u Zagrebu _____ kom. džepnog kalendara »Emigrant« za godinu 1933. a Din 10.— po komadu, ukupno Din _____ koju Vam sumu danas šaljem sa Vašom čekovnom uplatnicom br. 36.789.

Milivoje Jukićević	Ime i prezime _____
	Zanimanje _____
	Mjesto _____
	Z pošta _____

Poslužite se s našom čekovnom uplatnicom
oro 30.789, koju možete dobiti na svakoi pošti

MATI ČAKA

Ob robu gmajne, prav tam za črni bori nizka beraška hiša kot pozabljeni plava jagoda na brinji. Prav tako so pozabljeni ljudje v njej: mati-vdova s tremi hčerkami, Frančko, Pavlo in Marico, edini sin Francelj je nekje daleč v ujetništvu, če še živi. Že dva meseca nič ne piše. Vsi so tako tihi. Frančka nič več ne poje, ko gre skoz temne bore. Marica najmlajša je pozabila celo »Na planincu sčlince sije...« Pavla včasih zapiska na piščal, ki ji jo je naredil sosed Tonček na paši, pa kmalu utihne, kot da bi jo bilo sram, ko jo poslušajo črni bori. Samo »Koder« zalaja včasih zateglo, da še brinje na gmajni vztreptajo.

Vsek večer, ko odpravijo živino, počerjerajo in odmolijo, pravi mati Frančki: Spravi Marico v posteljo in tudi vidve s Pavlo pojedita spat. Ni treba brati knjig, je škoda luč! Pridem takoj, samo k živini grem malo pogledat. Mati vzame črn »plet« in stopi iz hiše. Frančka spravi Marico spat, Pavla pa vzame luč, jo močno privije in se stisne v kot v kuhinji in bere

Marica ne more spati. Kam so nek šli mama. Prav tisto pokuka izpod kovtra, se splazi k oknu, malo zaogrne in smuk že je zunaj ob vrtni ograji. Gleda, gleda... Tam dolni na trati stoji mati, zavita v črno, velika in lepa. Tja čez dolino do roba polno bele mesečine se je zazrla in Marici se zdi da polglasno šepeta: Morda pride nocoji po tistile poti skozi bore, tamle ob brinji se bo zgrudil, ker ne bo mogel naprej, ker bo lačen in truden. Osmukal bo trpkе brijeve jagode in bo jedel. Bori bodo zavrskali, čisto k njemu se bodo sklonili in ga poljubili, o in jaz bom planila k njemu in ga poljubila in še Bog se bo v svojih zvezdah sklonil in naju blagoslovil. Francelj! Le hitro pojdi sij ti grem že naproti. Tam pri tisti brinji me počakaj! Mati stopi naprej, tako, da je njen obraz ves lep in bel v mesečini, njen glas plava kot val med vrhovi borov vse dalje na jug, sinu naproti.

»Mama, kako ste lepi!« vzlikne šestletna Marica in se stisne k materi.

—y

GLASOVI ŠTAMPE

FASISTIČKA ŠTAMPA O NAŠEM LISTU

14. i 15. januara donijeli su svi glavni fašistički listovi na dva stupca pod napadnim naslovima članak, koji im je razasala polusužbena Agencija Stefan uvezvši ga iz »Giornale di Italia«. U tom članku govori o Zagrebu kao centru emigrantske štampe i obara se na naš list, sa specijalnim obzirom na božični broj. Za urednika Istre Ivu Mihovilovića kaže se, da je »zloglasan«, da je bio prije urednik trščanske »Istarske Rječice«, koju je talijanska vlast zabranila, jer je bila otrovna, a sad je osim toga što uređuje »Istru« i urednik »Novosti« za talijanska pitanja. Trščanski listovi donijeli su taj članak o našem listu na uvodnom mestu i popratili ga i svojim komentarima u poznatom stilu.

POLJSKA ŠTAMPA O JULIJSKOJ KRAJINI

Ugledni poljski dnevnik »Kurjer Poznanski« u svom broju od 8 januara donosi članak pod naslovom »Martirologija slovenskog katoličkog svećenstva«, u kojem piše o stradanju našeg svećenstva pod Italijom i iznosu detalja, koji to dokumentira. Ovaj članak u poljskoj štampi nije osamljen, jer poljski listovi često pišu o prilikama u Julijskoj Krajini, a naročito se u tom ističe »Kurjer Poznanski«.

OSAMDESETA GODIŠNICA DON IVA PRODANA

Dne 27. o. m. proslavljena je na skroman način osamdeseta godišnjica Don Iva Prodana, poznatog nacionalnog borca u Dalmaciji i dugogodišnjeg urednika lista »Hrvatska Kruna«, koji je izlazio u Zadru. Don Prodan ima velikih zasluga u borbi za našu narodna prava u Zadru. U historiji našeg Zadra njegovo ime biti na istaknutom mestu. Sad živi u Prekom pred Zadrom. U Dubrovniku je održana misa za zdravlje svečara i predavanje o njegovom životu i radu. Neka ga Bog još dugo živi!

UMRO JE MUDRI I ORIGINALNI OTAC POGAČNIK

U franjevačkom samostanu u Makarskoj umro je od kapi otac Pogačnik, naš zemljak iz Trsta. Povodom njegove smrti izšli su u štampi interesanti napis o tom rjetkom čovjeku. Tako u jednom zagrebačkom listu piše poznati pisac Nedjeljko Subotić članak u kojem veliča krijepesti i mudrost pokojnika. Ištice njegovu originalnost i čudaštvo, ali i njegov velik naučenjački talent, koji nije bio pravo iskoristeni. Da je bilo sistematičke u pokojniku, koliko je bilo sposobnosti, bio bi on postao naš veliki naučenjak i izumilac. U ljubljanskem »Slovencu« piše jedan klerik iz marnskog samostana ovo o pokojniku:

»Bil je izreden matematik in astronom. Mnogo reči je izumil, pa razen ene ni dal ničesar patentirati. Zgradil je bil balon na principi, na katerih je pozneje Zeppelin skonstruiraj svoj balon; a ga ni hotel dati patentirati. Ko je zadnje čase zopet nekaj izumil in so ga sobratje siliili, naj si oskrbi patent ni hotel, češ da ne ve, če bi izum morda kdo uporabil kdaj za slabe namene. Zapustil je mnogo spisov, morda se bo dalo iz njih kaž novega dobiti. Ker je bil pre malo pazljiv, mu je neki Nemec en izum ukradel. Nobenemu ni hotel povedati, kaj je bilo to, bolelo ga je pa tako, da mu tega ni smel ničče spomniti. Sam si je napravil posebne daljnoglede za zvezde, s katerimi se je mnogo bavil. Bil je pa tako raztresen da je njegova raztresenost prišla v samozivljanje revolucionama ne može biti mira.«

»ŠTO NE ŽELIŠ, DA TI DRUGI ČINI...«

»Deutsche Allgemeine Zeitung«, Berlin, organ teške industrije, prenosi u rubriku »Naše mišljenje« izvjesne dijelove napada turinskog lista »Stampa« protiv Jugoslavije, pa se na njih u slijedećim potezima osvrće:

Turinska »Stampa« obavještava se iz Splita o potiskivanju talijanske kulture iz Jugoslavije i o ugrožavanju egzistencije tamošnjeg talijanskog življa Nama Nijemcima ova; turinski list ništa novo ne kaže ovim svojim izvještašem. Ipak razlaganja ovog lista utoliko imaju za nas važnosti, što bi isti list mogao također da piše o sličnom, pa i mnogo gorem tretiranju manjina, a naročito Nijemaca, u drugim zemljama. List u najčernijim bojama slika situaciju, u kojoj Talijani žive u Dalmaciji. Našim čitaocima je poznata borba koju mi vodimo u pitanju manjira, u ovom pitanju, za čije rješenje Društvo naroda je dokazalo da nije doras. Ali kada več Društvo naroda nije sposobno da rješi ovaj problem, trebalo bi da sam narodi imaju malo uvidjavnosti i da svom pravcu rade u okviru poslovice: »Što ne želiš, da ti drugi učini, ne čini ni ti nikome.« Nemamo nikako namjeri da igramo ulogu farizejaca, ali ipak pitamo Talijane: Ko hoče prvi da digne kamen?

stanu in v okolini že kar v pregorov. Včasi je šel po več ur daleč prav v nasprotni smer, kot je pa misli pa se ni zavedal. Bil je pa pri vsej svoji učenosti ponižen kot otrok, pravi vzor evangelijske preprošćine.

PRAVO DARILO!

Zlato polnilno pero
od Din 50.— dalje,
dijaška peresa
od Din 35.— dalje.

Popravlja peresa vseh
znamk:

A. PRELOG

LJUBLJANA, MARIJIN TRG
(vogal Wolfsova)

BENITO MUSSOLINI MISLI NA SMRT. Trst, januarja 1933. Benito Mussolini napisao je knjigu sa naslovom »Arnaldov život«, u kojoj je opisao život svog pokojnog brata Arnalda Mussolinija. U toj knjizi objavljen je i Arnaldov testament, koji je Duće popratio ovim retcima:

»Što se mene tiče, ja nisam napravio a ne ču ni napraviti nikakvog testamenta, ni duhovnog ni političkog ni profanog. Ne treba, dakle, tražiti neki moj testament. Sve što želim je to, da budem sahranjen pored mojih na groblju u San Canzianu. Bio bi strahovito naivan kad bih tražio, da me poslje smrti ostave na miru. Oko grobova Šefova ona velikih manifestacija koje se nazivaju revolucionama ne može biti mira.«

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec
ZAGREB

Mesnička ulica br. 1. Telefon br. 74-43
VELIKO SKLADISJE NAJMODERNIJIH
PRVORAZREDNIH ENGLESKIH ŠTOFOVA

